

KU

METODE

Konsekvensutredningene er basert på metodikk gitt i Statens vegvesens Håndbok 140 - Konsekvensanalyser. Håndboka gir metodikk for beregning/vurdering av både prissatte og ikke-prissatte konsekvenser av tiltak.

Det bærende prinsipp for å komme fram til en vurdering av de ikke-prissatte konsekvenser av et tiltak er en systematisk gjennomgang av:

1. *verdi*, uttrykt gjennom tilstand, egenskaper og utviklingstrekk for vedkommende tema, og etter skalaen liten – middels – stor.
2. *omfang*, det vil si hvor store endringer tiltaket kan medføre for vedkommende tema, kategorisert etter skalaen: stort negativt – middels negativt – lite/ingen – middels positivt – stort positivt;
3. *konsekvens*, som fastsettes ved å sammenholde opplysninger om berørte områders verdi (1) med opplysninger om omfanget (2) av endringene.

Grunnlaget for å fastsette verdi langs skalaen stor – liten er skjønnsmessig. Det samme gjelder grunnlaget for å kategorisere endringers omfang. Dette grunnlaget for å fastsette verdi og omfang er vist i Håndbok nr. 140 (Statens Vegvesen, 1995). Verdiskalaen for konsekvens har ni trinn, fra meget stor negativ konsekvens til meget stor positiv konsekvens:

(++++) = meget store positive konsekvenser, (++++) = store positive konsekvenser, (++) = middels store positive konsekvenser, (+) = små positive konsekvenser, 0 = ubetydelige/ingen konsekvenser, (-) = små negative konsekvenser, (--) = middels negative konsekvenser, (---) = store negative konsekvenser, (----) = svært store negative konsekvenser.

LANDSKAP

INNLEDNING

Arealene som skal tilrettelegges som næringsareal og trafikkareal består i dag hovedsakelig av naturområder og noe dyrket mark, som i liten grad har vært påvirket av menneskelig aktivitet tidligere. Formålet med dette kapittelet er å belyse konsekvensene dette tiltaket vil få for temaet *landskap*.

Landskapsbilde brukes i denne sammenheng som betegnelse på visuelle og estetiske opplevelsesverdier i landskapet. Landskapsbilde er en ikke- prissatt konsekvens. Vurderingene er basert på metodikk gitt i Statens vegvesens Håndbok 140 - Konsekvensanalyser.

GENERELL BESKRIVELSE AV BERØRT LANDSKAP

LANDSKAPSKARAKTER

I grenseområdet mellom Bjerkreim og Eigersund kommune preges landskapet av fjellknauser og småvann med kulturbeite og enkelte gårdsbruk innimellom. Tiltaksområdet er en del av et større naturområde. I forbindelse med rapporten ”Vakre landskap i Rogaland” som ble utgitt av Rogaland Fylkekommune i 1993, ble Rogaland delt inn i ni landskapsregioner. Det berørte området ligger innenfor landskapsregionen som beskrives som Dalanes anorthositlandskap.

Landskapet innenfor planområdet består av bratte og skrinne knauser med slakere og frodigere områder i forsenkningene. Det er den sure og næringsfattige berggrunnen som i stor grad preger landskapsbildet. I forsenkningene er det et tynt morenedekke med kulturbeite, mindre oppdyrkede jordbruksarealer og våtmarksområder. Eksisterende E39 som går gjennom området virker dominerende, og forringer landskapsopplevelsen på grunn av støy og støv.



Bildet viser den sørlige delen av planområdet som ligger sør- vest for E39 sett fra nord. Omtrentlig avgrensning av planområdet er stiplet inn.

TERRENGFORHOLD

Lundafjellets topp på kote +250moh er det høyeste punktet innenfor planområdet. Laveste punkt er +105 vest for E39 i sør. Terrenget er småkupert, og knausene danner markerte landskapsrom, jfr analysekart. På samme måte som rom inne består av gulv, tak og vegger brukes begrepet landskapsrom om avgrensede områder i landskapet. Innenfor planområdet danner fjellsidene markerte vegger, mens jordbruksarealer eller våtmarksområder utgjør gulvet. Dette er et småskalalandskap der terrengformene danner landskapsrom som er relativt små.

Landskapsrommet lengst i nord er avgrenset av Lundafjellet mot nord/vest, Eikeliknuten i sør og Mæråsen mot vest. Dalbunnen som opprinnelig besto av myrområde og tjern er nå delvis fylt igjen av masser. Mellom Saglandsvatnet og Lundafjellet er det et tykt morenedekke, jfr. NGU sitt løsmassekart, noe som viser igjen i frodigere vegetasjon og dyrket mark. Landskapsrommet ligger relativt skjermet i forhold til omgivelsene. Området i nord flyter imidlertid over i landskapsrommet som omgir Saglandsvatnet.

Det midterste rommet er avgrenset av Sauafjellet og Eikeliknuten i sør og øst, Mæråsen i nord, og Oksåsen mot vest. Et våtmarksområde med et tjern utgjør hovedsakelig dalbunnen. I dette landskapsrommet danner terrengformene klare avgrensinger, og tiltak innenfor dette området vil i stor grad bli skjermet fra omgivelsene.

Dalbunnen i landskapsrommet i sør består av kulturbeite, vann og dyrket mark og er avgrenset av Oksåsen i sør-vest og Haugatofjellet mot nord. Dette landskapsrommet henger sammen med gården Eigestad som ligger nord for E39. Tiltak innenfor denne sonen vil påvirke hele landskapsrommet. Det er derfor viktig å ha omtanke for utforming av tiltaket i forhold til gårdsbebyggelsen.



Det nordligste av landskapsrommene sett fra Lundafjellet. Eikeliknuten viser midt på bildet. Omtrentlig avgrensning av planområdet er stiplet inn på bildet.



Lundafjellet sett fra sør. Moreneryggen midt i bildet skiller seg fra de skrinne knausene bak.

VEGETASJON

Mens knausene er grunnlendte og skogfattige med mye fjell i dagen, er det innslag av bjørkeskog der hvor det er et morenedekke. Deler av dalbunnen er i tillegg beplantet med gran og lerk.

LINJER I LANDSKAPET

E39 avgrensner tiltaksområdet mot nord-vest. Dette er ei fremtredende linje i landskapet visuelt, samtidig som den oppleves som en barriere da det kan være vanskelig å krysse vegen.

FERDSEL

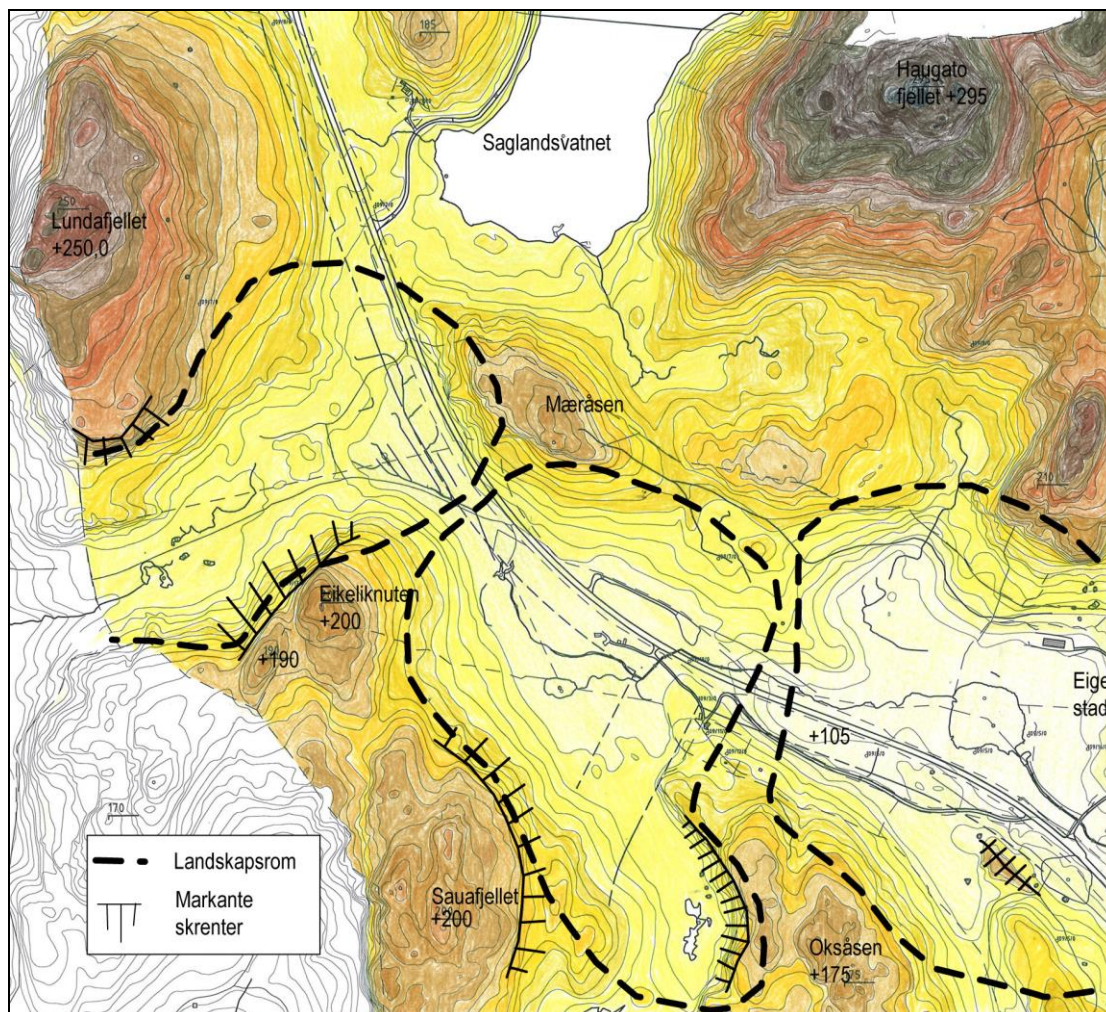
Ferdsel i området skjer hovedsakelig langs E39. Veien vil derfor være det viktigste betrakningspunktet for tiltaket.

VIKTIGE ELEMENTER

Saglandsvatnet og Bryneslandsvatnet er samlende og forfriskende elementer i dette landskapet. Det er viktig å bevare opplevelsesverdien rundt vannene.

BEBYGGELSE

Det er ingen boligbebyggelse innenfor selve planområdet. Bolighuset i sørenden av Saglandsvatnet og gården Eigestad ligger innenfor tiltakets influensområde, og vil bli berørt av tiltakene.



Analysekart illustrerer terrengformasjonene og de tre landskapsrommene innenfor feltet.

PLAN/ VERNESTATUS

I kommuneplanen er deler av tiltaksområdet satt av til næring og ny vegtrassé. I følge Eigersund kommune og Fylkesmannens temakartbase er det ellers ingen kjente planer eller vernestatus for planområdet.

Den gamle Kongevegen som gikk gjennom området er nå delvis fylt igjen av masser.

BESKRIVELSE AV TILTAKET OG VIRKNINGER PÅ LANDSKAPET

Formålet med planen er å tilrettelegge for ny avkjørsel til Egersund by og næringsområder. Tiltaket vil medføre at et større område sør-vest for E39 planeres ut for å gi muligheter for å etablere et større næringsområde på ca 700daa. Det er også planer om å ta ut masser fra Lundafjellet slik at arealene blir senket til et lavere plan. På den nye flaten kan det etableres næringsbebyggelse. Tiltaket medfører i store trekk at i fremtiden vil naturområdene erstattes av næringsbygg og veiarealer.

Da landskapsrommene innenfor planområdet har relativt liten skala, vil et større tiltak innenfor det enkelte landskapsrommet i stor grad påvirke landskapsopplevelsen. På den annen side kan man si at siden landskapsrommene er såpass definerte vil tiltakene i liten grad influere landskapet utenfor. Innsyn til tiltaket vil imidlertid være avhengig av ståsted. Dersom man befinner seg på et høyere nivå vil man likevel kunne kikke inn i tiltaksområdet selv om avstanden er stor.

Tiltak i dalbunnen vil bli mindre fremtredende enn tiltak som berører "veggene" i dalrommet. Særlig er horisontlinjen sårbar for inngrep. Dersom toppen av Lundafjellet sprenges vekk vil tiltaket bli svært eksponert mot E39, men også for de bakenforliggende områdene langs Bjerkreimsvassdraget. Dersom horisontlinjene forstyrres vil dette endre selve oppbyggingen av landskapet og noe av roen i landskapet forsvinner. Også den store sårflaten vil bli svært høy og eksponert mot nord og øst. Dersom Lundafjellet ikke røres vil inngrepene ikke forstyrre de store linjene, og tiltaket vil kun influere et begrenset område.

Våtmarksområdene er positive landskapselementer fordi de tilfører landskapet variasjon og intensitet. De gir landskapet økt opplevelsesverdi, samtidig som våtmarksområdene har stort biologisk mangfold. Når de hydrologiske forholdene endres vil mangfoldet reduseres. Våtmarksområdene er sårbare områder som vil bli berørt av tiltaket. En hensynsfull utforming er derfor viktig.

ALTERNATIVE LØSNINGER OG UTFORMING

- Terrengformene må behandles på en skånsom måte. Det anbefales at næringstomtene tilpasses terrengformene så langt det lar seg gjøre for å unngå høye sårkanter.
- Det anbefales at det etableres et vegetasjonsbelte mellom industriområdet og vegen. Naturpreget kan på denne måten videreføres inn i næringsområdet.
- Dersom den lille kollen i sør-østenden av planområdet bevares, (jfr, analysekartet), kan denne fungere som en buffer mellom gårdsbebyggelsen og næringsområdet. Den vil kunne gi skjerm for støy og innsyn.
- Terrengformasjonene gir et bra utgangspunkt for å dele området inn i soner. Knausene kan skjerme for eksempel tyngre industri fra lettere næringsvirksomhet som varehandel, matservering og overnatting.
- Det anbefales at næringsbebyggelsen legges på et høyere nivå enn E39 der det er mulig. På denne måten får man ikke direkte innsyn til næringsområdet sett fra veien. Eventuelt kan det etableres en voll mellom E39 og næringsbebyggelsen som skjerm for innsyn.

- Innenfor området er det flere småvann, bekker og våtmarksområder som så langt det lar seg gjøre bør bevares. Dersom vannet der arealene ikke kan bevares, ledes inn i åpne kanaler og bassenger vil dette bli positive innslag i området.

VURDERING

VERDI

Våtmarksområdene tilfører landskapet mangfold, og terrengformene gir relativt sterke romdannelser, noe som oppleves som vakkert. Utover dette vurderes landskapet å ikke ha spesielle kvaliteter. Imidlertid forringes landskapsopplevelsen av nærheten til E39. Plantet skog og massefyllingene som er utført den siste tiden, forstyrrer helheten i landskapet.

Som helhet vurderes landskapet å ha *liten verdi* i forhold til kriteriene mangfold/ variasjon, helhet/ kontinuitet og inntryksstyrke/ intensitet.

OMFANG- KONSEKVENS

Skalaforholdene er små og en ny avkjørsel, næringsbygg og sprenging vil derfor prege landskapsopplevelsen innenfor det enkelte landskapsrom. Landskapet vil likevel beholde hovedtrekkene dersom Lundafjellet blir stående. I forhold til landskapsbildet vurderes tiltaket å ha *middels negativt omfang* for de berørte områdene dersom Lundafjellet beholder sin hovedform.

Dersom toppen av Lundafjellet sprenges ned vil sårflaten bli eksponert mot E39 og områdene omkring Saglandsvatnet. Horisontlinjen vil bli berørt, dvs linjen som markerer linjen mellom land og himmel, noe som virker forstyrrende på landskapsbildet. Dersom Lundafjellet sprenges ned vurderes tiltaket å ha *stort negativt omfang* for landskapet, da tiltaket vil berøre et stort område.

VERDI	Liten verdi
OMFANG	Middels negativt omfang/ stort negativt omfang dersom Lundafjellet sprenges ned
KONSEKVENS	Liten negativ konsekvens (-)/ middels negativ konsekvens dersom Lundafjellet sprenges ned.

KONKLUSJON

Dersom ikke toppen av Lundafjellet røres, vil tiltaket berøre et begrenset område som ikke vurderes å ha spesielle landskapskvaliteter. Tiltaket vurderes å ha *små negative konsekvenser* i forhold til landskapsbildet. Det vil kun få lokale virkninger på landskapet.

Å sprengne ned Lundafjellet vil gi et stort negativt omfang i forhold til landskapsbildet. Dette medfører at konsekvensene vil bli *middels negative konsekvenser* for landskapet.

Det er først og fremst bilistene langs E39 som vil bli berørt av tiltaket. I den videre planleggingen vil det være viktig å tenke på hvordan tiltaket vil ta seg ut sett fra veien. Ved å flytte avkjørselen til Egersund by hit vil dette bli selve "portalen" inn til byen. Det er derfor viktig at innkjørselen ser skikkelig ut.

I tillegg til bilistene vil beboerne på gården Eigestad og bolighuset i sørenden av Saglandsvatnet bli berørt av tiltaket til daglig. Det vil være viktig å utforme tiltaket med omtanke for disse.

AVBØTENDE TILTAK

- Skjerming mot E39 med vegetasjon og/eller voll
- Ved å ha byggehøyde inn mot fjellveggen høyest, og mindre ut mot sidene unngår man at bygningene vil bli for ruvende sett fra veien.



Planområdet sett fra sør. Lundafjellet viser til venstre i bildet.

Foto fra Virtual Map

3D- illustrasjonen viser hvordan tiltaket kan bli seende ut sett fra det samme standpunktet.. Det er laget en 3D modell for tiltaket som gjør det mulig å ta en "helikoptertur" over området etter utbygging.

KILDER

Fylkesmannen i Rogaland 2009: Temakart, www.arealis.no

NIJOS 2009: Markslagskart, www.skogoglandskap.no

NGU 2009: Løsmassekart, www.NGU.no

Miljøverndepartementet 1998: Konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven, T-1177

Rogaland Fylkeskommune 1993: Vakre landskap i Rogaland

Statens Vegvesen 1995: Konsekvensanalyser. Del IIA: Metodikk for vurdering av ikke- prissatte konsekvenser